

Sveučilište u Zagrebu

FAKULTET ELEKTROTEHNIKE I RAČUNARSTVA

Istraživanje javnog mnijenja u prihvatu novih tehnologija

- Osnovni pojmovi i teorije javnog mnijenja -

Prof. dr. sc. Krešimir Trontl

Izv. prof. dr. sc. Mario Matijević

Zavod za primijenjenu fiziku FER-a

kresimir.trontl@fer.hr

mario.matijevic@fer.hr

ak. god. 2022./2023.

- Definicija pojma "Javno mnijenje"
 - Problematično, nije jednoznačno! (vidi Uvodno predavanje)
 - Razlike dolaze od shvaćanja pojmova "javnosti" i "mnijenja"
 - Cilj je predavnja dati "okvirnu sliku" tih teoretskih pojmova
 - Analiza antičke i liberalne filozofije (naravno) premašuje okvire kolegija
 - Studenti skeptici se upućuju na Filozofski fakultet ©

- Pojam "Javnost"
 - Engl. "public" dolazi od lat. "populus" (narod)
 - Javlja se u 2. st.pr.Kr. iz lat. Izvedenice "publicus"
 - Rimljani prepoznaju dva značenja te riječi:
 - (1) opća dostupnost, otvorenost i pristupačnost kao "javno mjesto"
 - (2) stvari od općeg interesa, tj. državni i službeni poslovi
 - Lat. "res publica" znači "javni posao" -> "republika"
 - Današnje značenje tog pojma:
 - Nešto što je dostupno narodu npr. "javni prostor" ili "javni medij"
 - Nešto vezano uz državne poslove npr. "javni zakon" ili "javna služba"
 - Shvaćanje pojma "javnosti" kroz povijest:
 - Bilo ovisno o trenutnom društvenom uređenju
 - Bilo je vezano uz vladajuću manjinu

- Pojam "Javnost" kroz povijest
 - Robovlasničko društvo
 - "javnost" čine slobodni građani
 - Feudalno društvo
 - "javnost" čini gospodar
 - Kraljevski apsolutizam
 - "javnost" čini monarh
 - Komunistička zajednica
 - "javnost" čini besklasno radničko društvo
 - Demokratsko društvo
 - "javnost" čine svi građani

https://hr.wikipedia.org/wiki/ Ropstvo_u_starom_Rimu

https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=19403

https://hr.wikipedia.org/wiki/ Luj_XIV.,_kralj_Francuske

https://enciklopedija.hr/na tuknica.aspx?ID=32694

https://hr.wikipedia.org/wiki/De mokracija

- Pojam "Javnost"
 - Zapadne (razvijene) EU zemlje u 17.-18.st
 - Javlja se tzv. "književna" ili "literarna javnost"
 - Čine ju književnici, filozofi, kritičari...inicijalno dio plemstva
 - Širi se vremenom i na ostale društvene slojeve
 - Smatra se početkom građanske političke javnosti
 - Socijalna psihologija daje višestruku definiciju "javnosti"
 - "...skupina ljudi koji, suočeni sa sličnim problemom, prepoznaju taj problem i organiziraju se kako bi ga riješili" (John Dewey, situacijska def.)
 - Situacijska teorija javnosti prema James E. Grunig uvodi:
 - Nejavnost (koja nema problema)
 - Latentna javnost (koja ima problem)
 - Svjesna javnost (koja prepoznaje da imaju problem)
 - Aktivna javnost (koja poduzima radnje)

- Pojam "Javnost"
 - Nesituacijski koncept javnosti prema K. Hallahan-u
 - "... skupina ljudi koji su povezani s organizacijom, koji pokazuju različite stupnjeve aktivnosti-pasivnosti i koji bi mogli (ili možda neće) komunicirati s drugima u vezi s njihovim odnosom s organizacijom."
 - Autor Hallahan predlaže 5 kategorija (vidi tablicu niže)

	Nema uključenosti	Niska uključenost	Visoka uključenost
Veliko znanje	-	Svjesna javnost	Aktivna javnost
Malo znanje	_	Neaktivna javnost	Pobuđena javnost
Nema znanja	Nejavnost	-	-

Kategorizacija javnosti prema K. Hallahanu

Pojam "Javnosti" prema pojmu "Gomile"

GOMILA JAVNOST Neformalni i nestalni društveni oblik Emocionalni Racionalni odnos odnos Sposobnost Sposobnost osjećaja i rasuđivanja i empatije raspravljanja Suprotstavljanje i Jedinstvo raspravljanje

Elementi javnosti (lijevi stupac) i gomile (desni stupac)

Pojam "Javnosti" prema pojmu "Mase"

JAVNOST

MASA

Predmet pozornosti

Homogena

Heterogena i zemljopisno raspršena skupina

Rasprava i komunikacija Nema rasprave niti komunikacije

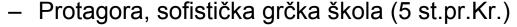
U modernom svijetu razlike nestaju

Elementi javnosti (lijevi stupac) i mase (desni stupac)

"The public and the mass may be most readily distinguished by their dominant modes of communication: in a community of publics, discussion is the ascendant means of communication, and the mass media, if they exist, simply enlarge and animate discussions of another. In a mass society, the dominant type of communication is the formal media, and the publics become mere media markets: all those exposed to the contents of given mass media"

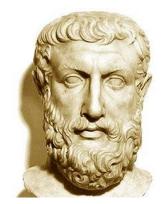
C. Wright Mills "The Power Elite", **1956**., Oxford University Press, New York

- Pojam "Mnijenje" antičko doba
 - "doxa" se pojavljuje u 6 st.pr.Kr. pred-Sokratovi filozofi
 - Djela su fragmentirana i slabo očuvana stoga teška za analizu
 - Npr. spjev "O prirodi", Parmenid (6 st.pr.Kr.)
 - Cijenjeni grčki filozof iz Eleje
 - očuvano 160/800 stihova
 - Uvod ("Prooimos")
 - Put istine ("Aletheia")
 - Put privida/vjerovanja ("Doxa")
 - Osjetila vode lažnim i varljivim spoznajama

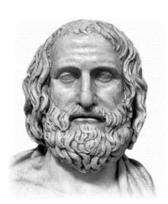

- Sugerira kako je znanje relativno i ovisi o pojedincu
- Ne postoji apsolutna istina, procjena je relativna
- Smatra se ocem relativizma
- Čovjek je samostalno biće
- Čovjek je mjera spoznaje i etike

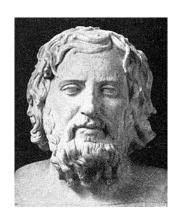

https://hr.wikipedia.org/wiki/Parmenid

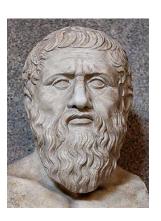
https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=50733

- Pojam "Mnijenje" antičko doba
 - Ksenofont (430-354 pr.Kr.), starogrčki povjesničar
 - "... doxa je neartikuliran, pomjenjiv i politički irelevantan sud svojstven neobrazovanoj gomili i stoga u suprotnosti s razumom vladajuće manjine..."
 - Sljedbenik i učenik Sokrata (469-399 pr.Kr.)
 - Osporavan kao filozof u smislu da misao u njegovim dolazi od Sokrata

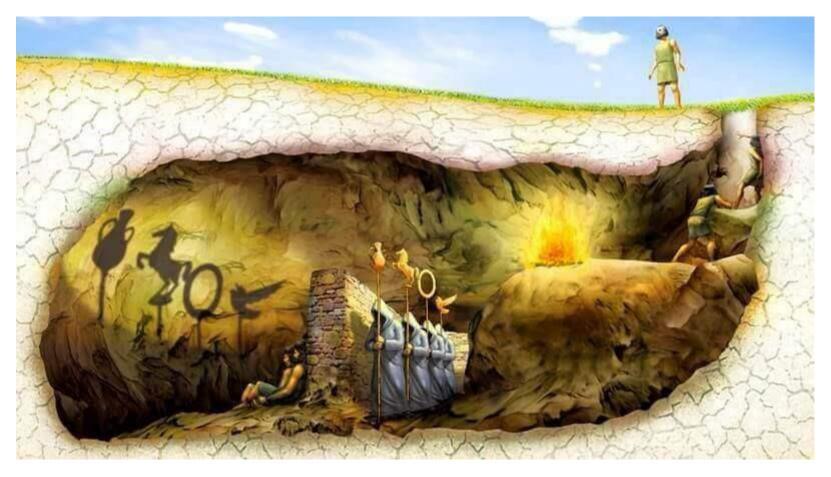
https://hr.wikipedia.org/wiki/Ksenofont

- Platon (427-347 pr.Kr.), grčki filozof
 - Sokratov učenik, Aristotelov učitelj, osnivač Akademije
 - Bavio se gnoseologijom(!?) i epistemologijom(!??)
 - Prihvaća Protagorin (relativan) stav
 - Smatra da se može postići pouzdano znanje
 - Teoriju spoznanje nije uspio sistemski obraditi
 - Najznačajnije djelo "Država" s alegorijom linije spoznaje

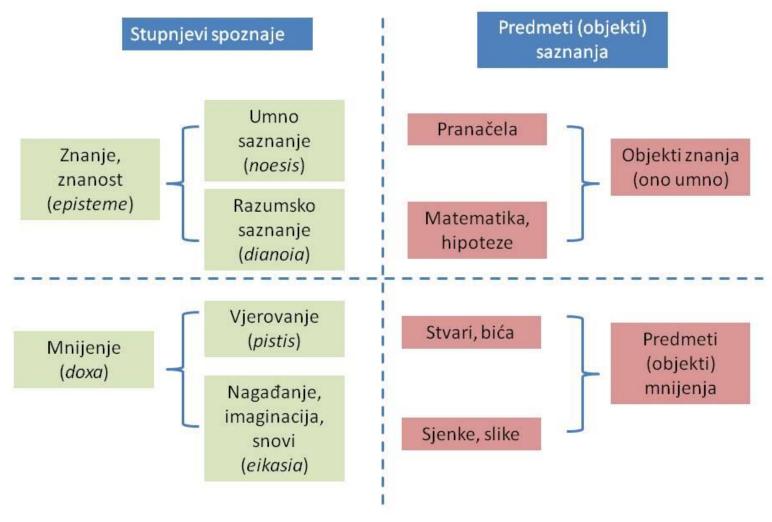
https://hr.wikipedia.org/wiki/Platon

- Pojam "Mnijenje" antičko doba
 - Platon, grčki filozof (427-347 pr.Kr.)

Sjenke i zvukovi su istina za zatočene špiljske ljude – alegorija koja tumači razliku između "istine" i "privida" te pokazuje put stjecanja znanja prema Platonu (tzv. linija spoznaje)

- Pojam "Mnijenje" antičko doba
 - Platon, grčki filozof (427-347 pr.Kr.)

Put stjecanja znanja prema Platonu (tzv. linija spoznaje)

- Pojam "Mnijenje" novi vijek
 - Antička "doxa" (niži stupanj spoznaje, dvojbeni sud)
 - Aristotelov pristup (izvor istine i znanosti)
 - Prevladavaju do sredine 17. st.
 - Thomas Hobbes (1588-1679), engl. filozof
 - Tvrdi da je mijenje odvojeno ili čak suprotno istini
 - Mijenje je promjenjivo i izvor političkih problema
 - Ljudi svoja mijenja brkaju sa istinom
 - Nekontrolirano mnijenje vodi prema građanskom ratu
 - Većina ljudi svoja mijenja dobiva od obrazovane manjine
 - Sveučilište daje "odobreni" skup mišljenja za ostale
 - To je politički mehanizam kontrole sukoba

"... ljudski umovi su prazne stranice koje čekaju da ih napišu oni koji mogu stvrati mišljenja."

https://en.wikipedia.org/wiki/Thomas Hobbes

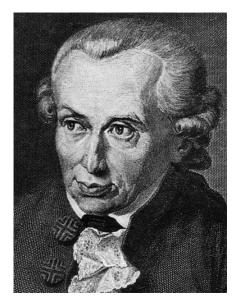
- Pojam "Mnijenje" novi vijek
 - John Locke (1632-1704), engl. filozof i pol. pisac
 - Osnivač klasičnog britanskog empirizma
 - Politički tekstovi utiru put suvremenoj demokraciji
 - Bitno djelo "Dvije rasprave o vladi""
 - Rasprave o legalnoj i tiranskoj vladi
 - Dotiče temu društvene tolearancije
 - Raspravlja o razdvajanju Crkve i države
 - Kao i Hobbes, smatra da mijenje ima moralnu važnost u društvu, ali bez stvarnog utjecaja na državne i javne poslove

"... mijenje je usko povezano s narodnim običajima, navikama i moralnim normama, te tako dobiva karakter neformalne društvene kontrole."

https://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_Hobbes

- Pojam "Mnijenje" novi vijek
 - Immanuel Kant (1724-1804), njem. filozof
 - Bavio se prirodom ljudskog iskustva
 - Sistematizirao razvoj antičkih ideja
 - Važno djelo "Kritika čistog uma"
 - Uvodi 3 stupnja valjanosti prosudbe
 - "Mišljenje, vjerovanje i znanje"
 - Interes za fiziku i metafiziku
 - Predvidio postojanje planeta Urana
 - Snažno utjecao na Hegela
 - Spada u skupinu klasičnih idealista

https://hr.wikipedia.org/wiki/Immanuel Kant

"Mišljenje je svjesno, i subjektivno i objektivno, te čini nedovoljnu prosudbu."

"Vjerovanje je subjektivno dostatno, ali je objektivno nedostatno."

"Znanje je subjektivno i objektivno dostatno."

"javnost" "mnijenje" "javno mnijenje" Povijesni pregled Agora -14. st. pr. Kr. centralni trg Pojam "Javno **Parmenid** 6. st. pr. Kr. Doxa (mišljenje) mnijenje" - svijet pojava **Protagora** Poplos 5. st. pr. Kr. 'čovjek je mjerilo svih stvari" Pojedinačni pojmovi Ksenofont poznati još iz antike 4. st. pr. Kr. Doxa - neartikuliran sud Poplus **Platon** Doxa - najniži Objedinjeni pojam stupanj spoznaje **Aristotel** (sintagma) poznat Doxa - najniži tek iz 18.st. stupanj spoznaje Populus -2. st. pr. Kr. publicus Prva upotreba sintagme krajem 18.st. (J.J. Pojam vezan uz vladajuću Rousseau) manjinu Poprima jasni Hobbes kontekst s političkim 17. st. Locke konotacijama "literarna javnost"

18. st.

Hume

Kant

Jean-Jacques

Rousseau - 1764

Uloga u modernom društvu

Potreba za ispitivanjem "javnog mnijenja"

- Višestranački društveni sustav
- Institucije za provođenje demokratskih izbora
- Društvena pitanja i istraživanja
- Politička pitanja
- Aktualni događaji i procesi

Anketiranje javnosti u demokratskim društvima

- Važna uloga u društvenim istraživanjima
- Različiti vidovi javnog mnijenja
- Različiti znantveni i stručni dometi
- Utvrđivanje ciljanih stavova ispitanika
- Znanstveni i etički kriteriji
- Pobuđivanje interesa javnosti
- Utjecaj prezentacije rezultata na oblikovanje stavova i mišljenja
- Učinak na političko i javno ponašanje pojedinaca

Uloga u modernom društvu

Politička i društvena osjetljivost ispitivanja

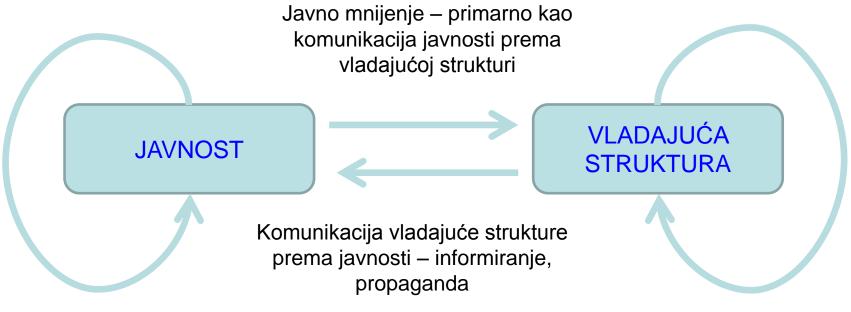
- Strogi zahtjevi na empirijsko istraživanje
- Valjanost i preciznost rezultata
- Izvori grešaka i pristranosti u podacima
- Evaluacija primijenjenih metoda
- Čimbenici bitni za valjanost istraživanja
- Primjer predizbornog stanja glasača

Anketiranje javnosti o "nuklearnim" pitanjima

- Višegodišnja aktivnost ZPF-a
- Nuklearna energija
- Radioaktivni otpad
- Problem skladištenja otpada
- Ankete na razini Zagreba
- Ankete na razini Hrvatske
- Koji su zaključci anketa ?

Uloga u modernom društvu

- "Javno mnijenje" i komunikacija
 - Odnos između javnosti i vladajuće strukture

Javno mnijenje – sekundarno kao komunikacija između pripadnika javnosti Međudržavna komunikacija na nivou vladajuće strukture diplomacija

Dodatne definicije i pojmovi...

https://www.bbc.co.uk/programmes/b00n7sf5

- Pojam "javno mnijenje"
 - Široko rasprostranjen pojam (dio vokabulara)
 - Filozofija
 - Psihologija
 - Sociologija
 - Komunikologija
 - Političke znanosti
 - Povijest
 - Pravo
 - Novinarstvo
 - •
 - Što je sa semantičkim značenjem "javnog mnijenja"?
 - Prilično nejednoznačno
 - Prilično nedosljedno
 - Dosadašnji pokušaji određenja su bezuspješni

- Pojam "javno mnijenje"
 - Semantičko značenje "javnog mnijenja"?
 - Još uvijek nema osnovnog pojmovnog određenja
 - Još uvijek nema precizne definicije
 - Razilaženje teoretičara i istraživača
 - Pomanjkanje opće prihvaćene definicije
 - Odvojeni pojmovi "javnost" i "mnijenje"
 - Problem konceptualizacije
 - Problem funkcionalne povezanosti
 - Jednakost s pojmom stava?
 - Psihološka ili ponašajna kategorija?

- Razvoj pojma "javno mnijenje"
 - Prve aproksimacije dolaze od starih Grka i Rimljana
 - "ossa", "pheme", "nomos"
 - "vox populi", "consensus populi", "fama populi"
 - Izražena svijest od ulozi mišljenja naroda kao političkog faktora
 - Isključivo kao objekt političkih ciljeva
 - Pasivni činitelj sustava vlasti
 - U današnjem smislu nastaje u drugoj polovici 18. stoljeća
 - Ideje prosvjetiljestva i liberalne političke teorije
 - Povezivanje "javnosti" i "mnijenja" u (politički) novi entitet

- Rana shvaćanja "mnijenja"
 - Lat. "opinio" nedosljedna i nepouzdana prosudba
 - Korijen u grč. izrazu "doxa" (mnijenje)
 - Antički mislitelji i pojam "mnijenje"
 - Neartikuliran, promjenjiv i politički irelevantan sud
 - Svojstven neobrazovanoj gomili nedostojnoj poštovanja
 - U suprotnosti s razumom vladajuće manjine
 - Ksenofan i učenik Protagora (sofisti)
 - "varljiva osjetilna spoznaja suprotstavljena razumu, tj. istini"
 - Istodobno istinito (mjerilo stvari) i pogrešno (ne zna istinu)
 - Demokrit (atomisti), Piron (skeptici), Platon, Aristotel
 - Mnijenje se temelji na osjetilnom zapažanju
 - Može se spoznati samo promjenjivi iskustveni svijet
 - Ne može se spoznati prava istina
 - Epistemološki smisao antičke "doxe"
 - Niži stupanj spoznaje
 - Nepouzdan i dvojben sud

Rana shvaćanja "mnijenja"

- Lat. "opinio" nedosljedna i nepouzdana prosudba
- Korijen u grč. izrazu "doxa" (mnijenje)

Prosvjetitelji i pojam "mnijenje"

- Djela liberalnih mislitelja s kraja 18. stoljeća
- Povjerenje u razumno rezoniranje naroda
- Sposobnost naroda u vođenju javnih poslova
- Suprotno antičkom shvaćanju
- Filozofska misao empirizma oblikuje mnijenje:
 - Narodni običaji
 - Navike, vjerovanje, prosudbe
 - Moralne norme
 - Neformalne društvene kontrole
- Mnijenje uživa društvenu važnost i ugled
- Predstavlja moralni i etički konsenzus
- Nema utjecaja na državne i javne poslove
- Nema politički snagu

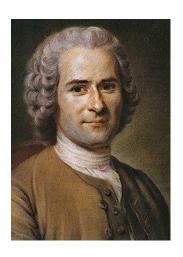
- Rana shvaćanja "javnosti"
 - Lat. "publicus" izvedenica iz "populus" (narod)
 - Rana upotreba tog pojma ima dva značenja:
 - "res publica" opća dostupnost i pristupačnost narodu (npr. javni medij)
 - Stvari od općeg interesa, tj. državni poslovi (javni zakon)

Promjenjivost "javnosti" kroz povijest

- Robovlasničko društvo
 - Manji i privilegirani dio stanovništva
 - Društvena ili vladajuća elita
 - Slobodni građani
- Feudalno društvo
 - Sinonimi javno = gospodarevo
 - "publicirati" je značilo zahtjevati za gospodara
- Kraljevski apsolutizam (monarhija)
 - Jedina javna osoba je monarh
 - Monarh predstavlja cijelo društvo
- Noviji vijek (17. i 18. stoljeće)
 - Označavao državu kao cjelinu
 - Kasnije postao entitet koji je za ili protiv vlasti

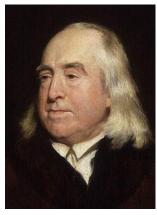
- Rana shvaćanja "javnosti"
 - Lat. "publicus" izvedenica iz "populus" (narod)
 - Rana upotreba tog pojma ima dva značenja:
 - "res publica" opća dostupnost i pristupačnost narodu (npr. javni medij)
 - Stvari od općeg interesa, tj. državni poslovi (javni zakon)
 - Literarna javnost (kraj 17. i početak 18 st.)
 - Fenomen vidljiv u zapadnoj Europi
 - Specifičan oblik javnosti
 - Književnici, umjetnici, filozofi, znanstvenici, ...
 - Saloni, kavane, klubovi,
 - Rasprave o aktualnim društvenim temama
 - Pretežno uključeno plemstvo
 - Nema naglašene političke funkcije
 - Tendencija otvaranja prema širem stanovništvu
 - Kritika javnih i državnih poslova
 - Početak građanske političke javnosti

- Rana shvaćanja "javnog mnijenja"
 - Prvi sinonimi dolaze iz Engleske (kraj 18. st.)
 - "opinion of the people"
 - "opinion of the public"
 - Podjednako važni francuski liberalni mislitelji
 - "l'opinin publique" (Jean-Jacques Rousseau 1794.)
 - Jasne političke konotacije
 - "volja svih" (fran. "volonte de tous") zbroj privatnih volja
 - "opća volja" (fran. "volonte generale") opće javno mnijenje
 - Opća volja naroda nosi moralnu a ne intelektualnu snagu
 - Volja svih je povezana s društvenim ugledom pojedinaca
 - Javnost prema Jean Jacques Rousseau (1712-1778)
 - Ideja neposredne demokracije
 - Demokracija prema antičkom uzoru
 - Formiranje "javnosti" na zborovima i proglasima

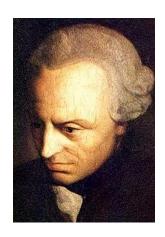
https://hr.wikipedia.org/wiki/Jean-Jacques Rousseau

- Rana shvaćanja "javnog mnijenja"
 - Javnost prema Jeremy Bentham (1748-1832)
 - Engleski filozof i utilitarist
 - Daje jaču političku funkciju javnom mnijenju
 - "javnost" je kritički sposobna
 - "javnost" predstavlja mudrost i pravednost
 - "javnost" treba biti sudac nad političkom vlašću

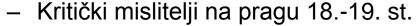
https://en.wikipedia.org/wiki/Jeremy_Bentham

- Javnost prema Immanuel Kant (1724-1804)
 - Znanje stječemo iskustvom i razumijevanjem
 - "javnost" je suvereno moralno-političko jedinstvo
 - Kritika političke vlasti daje mu političku funkciju
 - "javnost" je neprosvijećena stoga treba pomoć filozofa
 - "javnost" tako ostavaruje funkciju uporabom uma

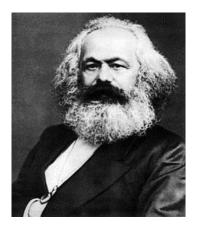

https://hr.wikipedia.org /wiki/Immanuel_Kant

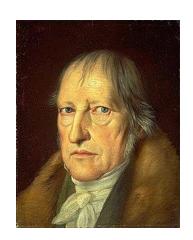
- Rana shvaćanja "javnog mnijenja"
 - Javnost prema Karl Marx (1818-1883)
 - Njemački mislitelj i filozof, suosnivač marksizma
 - Jedan od arhitekata modernih društvenih znanosti
 - Društvo postaje vlasnik sredstava za proizvodnju
 - "javnost" predstavlja negaciju birokratske moći i zatvorenosti
 - "javnost" ima moć rasuđivanja i moralnost
 - "javnost" poprima funkciju vlasti

- Rezerviranost prema javnom mnijenju u politici
- G. W. F. Hegel (1770-1831)
 - Društvo je neznalačko, nepromišljeno, prevrtljivo
- J. S. Mill (1806-1873)
 - Protivnik vladavine javnog mnijenja (tzv. jaram)
 - Misao prosječnih dolazi od ljudi sličnog kova iz novina
 - Država i Crkva nisu baza u formiranju mišljenja javnosti
 - Traži reprezentativnu vlast obrazovanom manjinom

https://hr.wikipedia.org/wiki/Karl Marx

https://hr.wikipedia.org/wiki/Georg_Wilhelm_Friedrich_Hegel

- Rana shvaćanja "javnog mnijenja"
 - Kritički mislitelji na pragu 18.-19. st.
 - A. de Tocqueville (franc. Politički pisac, 1805-1859)
 - Javno mijenje doživljava kao pritisak konformizma
 - Istinu određuje brojčana većina a ne razumsko rezoniranje
 - "Democracy in America" (1835)
 - J. Bryce, 1st Viscount (engl. politički pisac, 1838-1922)
 - Javno mnijenje doživaljana kao tiraniju većine
 - Protivnik vladavine javnog mnijenja
 - "The American Commonwealth" (1888)
 - W. Lippmann (amer. pol. pisac, 1889-1974)
 - "Public opinion" (1922) i "The phantom public" (1925)
 - Klasične studije masovnih komunikacija i javnoga mnijenja
 - Iznio postavku da obični građani više ne mogu racionalno percipirati slojevite političke probleme, jer masovni mediji zbog brzine i sažimanja proizvode slogane umjesto da tumače događaje
 - Vraćaju pojam "javnog mnijenja" u antičku doxu

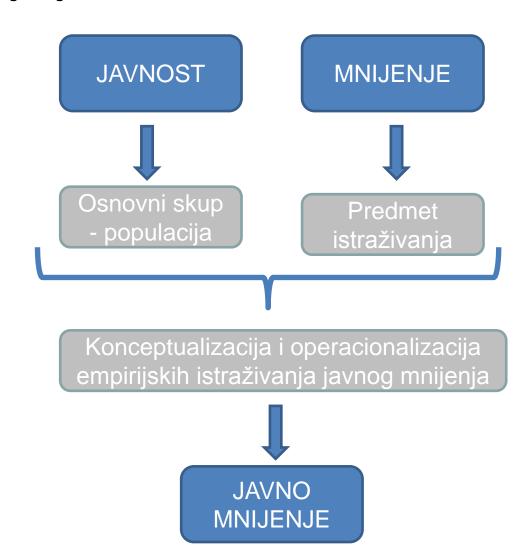

https://hr.wikipedia.org/wiki/Alexis de Tocqueville

https://en.wikipedia.org/wiki/Walter Lippmann

- Suvremene teorije "javnog mnijenja"
 - Nema konzistentne definicije javnog mnijenja
 - Većina autora traži odvojeno promatranje pojmova
 - Razdvajanje je korisno i za emipirijska istraživanja
 - "javnost" određuje skup (populaciju)
 - "mnijenje" određuje predmet istraživanja (pojava)

Suvremene teorije "javnog mnijenja"

- Nema konzistentne definicije javnog mnijenja
- Većina autora traži odvojeno promatranje pojmova
- Razdvajanje je korisno i za emipirijska istraživanja
- "javnost" određuje skup (populaciju)
- "mnijenje" određuje predmet istraživanja (pojava)

Teorije javnosti

- Nema jedinstvenog shvaćanja pojma javnosti
- Postojeći opisi "javnosti" dolaze iz različitih kriterija
 - Razlikovanje privatne i javne sfere (Young, 1948.)
 - Postojanje mnijenja o nekom problemu (Lasswell&Kaplan, 1950.)
 - Zajednički društveni interes (Osolnik, 1963.)
 - Ukupno stanovništvo nekog područja (Allport, 1937.)
 - Pokušaj razlikovanja od srodnih pojmova (gomila, masa, publika)
 - Određenje prema društvenoj djelatnosti (politika, sport, kultura)

Teorije javnosti

- Usprkos šarenilu shvaćanja, postoje dva osnovna pristupa
- Imaju razne polazišne točke ali se mogu nadopunjivati
- Sociološki (diskurzivni) model
- Individualistički (agregat) model

Javnost prema sociološkom pristupu

- Nekada više prihvaćeniji model
- Javnost je kolektivni entitet ili "duhovni organizam"
- Javno mnijenje je supraindividualni fenomen koji nastaje produktom komunikacije i interakcije pojedinaca

Javnost prema individualnom pristupu

- Danas više prihvaćeniji model
- Javnost je jednostavni agregat pojedinaca
- Javno mnijenje je jednostavni zbroj individualnih mnijenja

Sociološki model javnosti

- Analitički okvir je usavršio H. Blumer (1946.)
- "Javnost je neformalni, labavo organizirani kolektiv koji nastaje i mijenja se u tijeku rasprave o nekom sporno ili relevantnom društvenom pitanju."

H. Blumer (1946.) daje sljedeće elemete takve javnosti:

- (a) skupina ljudi suočena sa spornim *problemom*
- (b) koji ne misle jednako kako ga treba riješiti
- (c) koji počinju raspravljati o tom pitanju
- Sociološki model se nadovezuje na ideje prosvjetiteljstva
- Javnost raspravlja o društvenim problemima i sudjeluje u politici
- To je razvojni model jer se javno mnijenje formira u fazama

Zagovornici modela navode 5 faza (Foote i Hart, 1953):

- (1) Uočavanje problema
- (2) Formulacija mogućih rješenja
- (3) Raspravljanje i prihvat plana akcije
- (4) Provođenje akcije
- (5) Evaluacija učinaka akcije

Sociološki model javnosti

- Promjena veličine i sastava javnosti tokom 5 faza:
 - Nekolicina uočava problem
 - Mnoštvo sudjeluje u njegovom rješavanju
 - Aktivni članovi uključeni u faze
 - Pasivni članovi koji slijede razvoj događaja
- Takvo je shvaćanje i prema Lippmannu (1925.)
 - Javnost je nestalni kolektiv koji se mijenja kroz raspravu
 - Akteri javni djelatnici i angažirani građani
 - Promatrači publika aktera s raznim stupnjem interesa
- Gdje smo danas s ovim modelom?
 - Ovaj model ima razne teoretske varijante te znanstvene kritike
 - Nastoji se objasniti priroda, geneza i društveni značaj javnosti
 - Uvode se socijalne grupe (primarne i međunarodne) i njihova interakcija
 - Javnost je organizam sastavljen od grupa i pojedinaca povezan sredstvima masovne komunikacije (Young, 1948.)

Individualistički model javnosti

- Model javnosti kao fluidne i složene društvene tvorbe je neprikladan za empirijska istraživanja (npr. anketiranje)
- Praktični problem postaje identificiranje konkretnih pojedinaca ili skupina koji formiraju upravo takvu javnost
- Ovisno o pitanju, javnost može biti povezana ili pak raspršena preko populacije
- Porast zanimanja za ankete (USA 1930-te) je doveo do uvođenja prikladnijeg tzv. agregat-modela ("jedan čovjek, jedan glas")

To je i danas najšire prihvaćen model za:

- Konceptualizaciju javnog mnijenja
- Operativnu razradu empirijskih podataka

Temeljna načela modela:

- Javnost jest agregat pojedinaca
- Javno mnijenje je zbroj pojedinačnih mnijenja
- Operativno prikladni pristup za anketiranje
- Postoji nekoliko operativnih definicija javnosti (Price, 1992)

- Individualistički model javnosti
- 1. Opća javnost ("The general public")
 - Bitan rad autora F.H. Allporta (1937)
 - Javnost je cijela populacija nekog zemljopisnog područja
 - Javnost je heterogena i glomazna
 - Javnost nije kritizirajući, rezonirajući kolektiv
 - Javna pitanja su niže na listi životnih prioriteta
 - Aktivna skupina je u najboljem slučaju 1/3 "opće javnosti"
 - Govorimo o masovnom mnijenju u demokratskim društvima
 - 2. Glasačka javnost ("The voting public")
 - Javnost je izborno tijelo neke društvene ili zemljopisne cjeline
 - Glomazan kolektiv pretežito (politički) neupućenih ljudi
 - Postoji dobna granica za stjecanje biračkog prava (cca 70% populacije)
 - Identificiranje stvarnih glasača je težak zadatak

- Individualistički model javnosti
- 3. Pozorna javnost ("The attentive public")
 - Bitan rad autora Almond (1950)
 - Teza da tek manji dio populacije ima političku relevantnost
 - Pozorna javnost posvećuje pažnju politici i ima interes
 - Postoji misaoni proces i međusobna diskusija
 - To je npr. 50% USA glasačke javnosti ili 30% USA populacije
 - Moguća je varijacija udjela ovisno o kriznim/izvanrednim razdobljima
 - 4. Aktivna javnost ("The active public")
 - Bitan rad autora Nimmo (1978), Key (1961), Almond(1950)
 - Vrh piramide političke javnosti koju čine aktivni pojedinci
 - Politički angažman putem političkih stranaka
 - Financijska potpora političkih programa i stranaka
 - Aktivnosti kao političke dabate, javna komunikacija putem medija i sl.
 - Najaktivniji dio se naziva "elita" tj. politički vođe i aktivisti
 - Elite mogu biti političke, birokratske, interesne i komunikacijske
 - Pripadnici elita bore se za prostor u pozornom dijelu javnosti

- Individualistički model javnosti
 - 5. Javnost određena društvenim problemima ("Issue publics")
 - Dio pozorne i aktivne javnosti koja se formira za politička pitanja i teme
 - To je interesna struktura javnosti ovisna o objektu pozornosti
 - Kažemo npr. da Vladini resori imaju "specijalnu" javnost

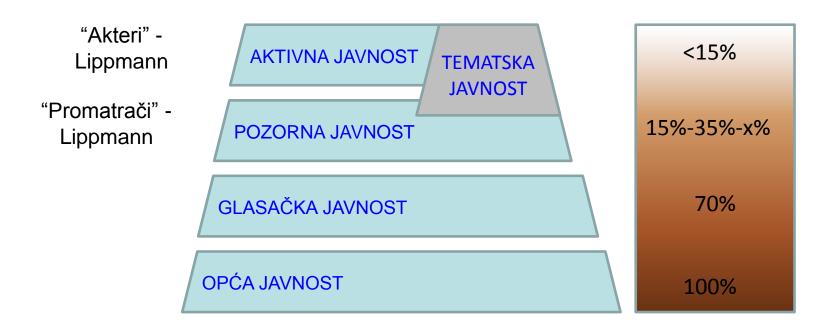

https://vlada.gov.hr/vijesti/rekonstrukcija-je-zaokruzena-odnovih-ministara-ocekujem-predan-rad-na-realizaciji-ciljeva-izvladina-programa/26410

- W. Lippmann (1889 1974)
 - "Public opinion" (1922) i "The phantom public" (1925)
 - Klasične studije masovnih komunikacija i javnoga mnijenja
 - Iznio postavku da obični građani više ne mogu racionalno percipirati slojevite političke probleme, jer masovni mediji zbog brzine i sažimanja proizvode slogane umjesto da tumače događaje
 - Klasifikacija javnosti prema Lippmannu:

https://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Lippmann

Popis referenci

- 1. Albig, W., "The Modern Public Opinion", New York: McGraw-Hill (1956)
- 2. Allport, F.H. (1937), "Toward a Science of Public Opinion", vidi Katz, D. et al (Eds), "Public Opinion and Propaganda", New York: Holt, Rinehart and Winston (1964)
- 3. Almond, G., "The American People and Foreign Policy", New York: Harcourt (1950)
- 4. Blumer, H. (1946), "The Mass, The Public, and Public Opinion" vidi Berelson & Janowitz (Eds), "Public Opinion and Communication", New York (1953)
- 5. Blumer, H. (1947), "Public Opinion and Public Opinion Polling", vidi ref. 2
- 6. Key, V.O., "Public Opinion and American Democracy", New York: Knopf (1961)
- 7. Lasswell, H., Kaplan, A. (1950), "Publics, Public Opinion, and General Interest", vidi ref. 2
- 8. Lippmann, W., "Public Opinion", New York (1922)
- 9. Nimmo, D., "Political Communication and Public Opinion in America" (1978)
- 10. Osolnik, B. "Javno mnenje" (1963)
- 11. Price, V., "Public Opinion", Sage Publications (1992)
- 12. Young, K. (1948), "Comments on the Nature of Public and Public Opinion", vidi ref. 2